

OT-TR 3

Koulukotien palvelut ja vaativan erityistason asiakaspalvelujen yhdistelmä

14.5.2020

Matti Salminen, pj

Susanna Hoikkala

Jussi Björninen

Jussi Ketonen

Jussi Pihkala

Tiina Korpela-Liimatainen

Mari Antikaiken

Anna Tiili

Nazia Kautto

Tehtävä

- ▶ STM:n asettamispäätös:

- ▶ **Tavoite 2:** ”Millainen rooli (...) valtion ja yksityisten pitämällä koulukodeilla ja kehittyvillä vaativan tason yhdistelmäyksiköillä on osana OT- keskustoimintaa ja sen verkoston toimintaa.”
- ▶ **Tavoite 3:** ”Miten OT- keskustoiminta kytkeytyy ja toimii yhteen VIP- verkoston kanssa?”

- ▶ *TR 3 - Koulukotien palvelut ja vaativan erityistason asiakaspalveluiden yhdistelmä* alatyöryhmän tehtävänä oli tarkastella

- ▶ Miten vaativan sijaishuollon työryhmän työ yhdistyy OT- keskustyöhön?
- ▶ Mitä vaativa sijaishuolto odottaa OT- keskuksista?
- ▶ Mitä (koulukotien ja yhdistelmäyksiköiden) palveluiden järjestäminen OT- keskuksissa vaatii rahoitukselta ja lainsäädännöltä?

Työryhmän esitykset

- ▶ Osaaminen ja verkostot
- ▶ Sivistyksellisten oikeuksien turvaaminen
- ▶ Tutkimusrakenteet
- ▶ Johtaminen
- ▶ Yhdistelmälaitos ja lainsäädännön uudistaminen

Liite: perustelumuistio

Osaaminen ja verkostot (1 / 2)

- ▶ Vaativan sijaishuollon palveluja tarjoavassa yksikössä työskentelevä moniammatillinen työryhmä muodostuu sosiaali-, terveys- ja opetusalan asiantuntijoista, jotka sekä ammatillisen koulutuksensa että jatkuvan osaamisen kehittämisen myötä kykenevät yhdessä rakentamaan asiakaslähtöisiä ja vaikuttavia kuntoutusprosesseja.
  - ▶ Vaativan sijaishuollon palveluiden tuottamiseen liittyvä osaamisvaatimus ja henkilöstömitoitus määritellään Ls- lain muutosesityksessä.
- ▶ Hoitoketjuajattelusta asiakaskeskeiseen ajatteluun. Asiantuntijuuden ja palvelujen ketjuttamisen sijaan lapsen ja perheen ympärille rakennetaan yksilöllisiin tarpeisiin vastaava palvelukokonaisuus, joka myös muuttuu dynaamisesti kuntoutuksen eri vaiheissa.

Osaaminen ja verkostot (2/2)

- ▶ Koulukodit toimivat OT-alueen vaativan sijaishuollon resurssikeskuksena, jossa linkittyvät tutkimustieto, asiakkuusajattelu ja kuntoutuskäytäntöjä kehittävä asiakastyö.
  - ▶ sosiaalihuollon tutkimusrakenteen ja valtion tutkimusrahoitus (hallitusohjelma)
  - ▶ THL:n tehtävä Valtion Is- yksiköiden tutkimus- ja kehittämistyön tukijana ja edistäjänä (Lakiluonnos Valtion Is- laitoksista)
  - ▶ tutkimuskoordinaattori
- ▶ Palvelurakenteessa turvataan aktiivinen työskentely koko perheen kuntouttamiseksi.
- ▶ Koulutus on integroitu osaksi kokonaisvaltaista kuntoutusta.
  - ▶ Valtion Is- yksiköissä sekä opetus- ja kuntoutusyksiköissä tuotettava vaativan sijaishuollon integroitu palvelu (Esitys Is- lain muuttamiseksi)
- ▶ Säännöllinen palvelutarpeen ja vaikuttavuuden arviointi.
- ▶ Yksiköiden nivelvaiheen palvelulla edesautetaan lasten mahdollisimman varhain paluu takaisin kotiin (tai muuhun laitoshoitoon), kuntoutusta jatketaan tarvittaessa laitoshoidon intensiteetillä avopalveluna.

Sivistyksellisten oikeuksien turvaaminen (1 / 2)

- ▶ OT -toimijoille (Vip- verkostot ja koulukodit) laaditaan vuosittaiset yhteiset tavoitteet, vastuut sekä säännöllinen, ajantasainen jatkuva sisäinen koulutus tukemaan toimintaa.
- ▶ Vahvistetaan sivistys – ja sosiaalitoimen yhteistyötä ja kehitetään työkäytäntöjä tukemaan koulunkäyntiä ja turvaamaan koulutuksen kautta syrjäytymisen ehkäisyä, jotta sijoittuminen yhteiskuntaan olisi mahdollista.
- ▶ Liitetään tutkimusyhteistyö vahvasti osaksi OT -keskusten arjen toimintaa myös koulupalvelujen osalta. Vaativan erityisen tuen opetus tarvitsee tuekseen kuntoutuksellista tutkittuun tietoon perustuvaa osaamista, joka myös integroituu ja laajentaa opetushenkilöstön osaamista ja parantaa heidän valmiuksiaan kohdata ja kuntouttaa asiakasryhmää.

Sivistyksellisten oikeuksien turvaaminen (2/2)

- ▶ Tehdään aktiivista yhteistyötä palveluiden suunnittelussa VIP -verkoston kanssa.
- ▶ Selvitetään vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroitua palvelua tuottavien koulukotien mahdollisuudet järjestää VIP- verkostoihin ja OT-rakenteisiin liittyvänä palveluna perusopetusta lastensuojelun asiakkaana oleville lapsille, joiden perusopetuksen turvaamiseksi ratkaisu olisi perusteltu.

Tutkimusrakenteet (1 / 2)

- ▶ OT- ydinyksikön tehtävänä on tuoda yhteen asiakastyö ja tutkimus. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman kirjausten mukaan voimavarat sosiaalialan tutkimukseen sekä kehittämiseen turvataan pitkäjänteisesti, rakennetaan sosiaalihuollon tutkimus- ja kehittämisrakenne ja luodaan erillinen sosiaalityön tutkimusta ja sen osaamisen vahvistamista tukeva valtion rahoitus. Yliopistotasosta sosiaalityön tutkimusrahoitusta koskeva hallituksen esitys (hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta, HE 5/2020 vp) on parhaillaan eduskunnan käsittelyssä. Jatkotyössä tulisi tarkentaa, miten integratiivisen sosiaali- ja terveydenhuollon (sekä sivistystoimen) OT-tutkimuksen rahoitus turvataan.
  - ▶ OT- tutkimusrakenteeseen liittyvät Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja yliopistojen tehtävät tulee määritellä. Myös sosiaalialan osaamiskeskusten rooli suhteessa OT- keskuksiin selkeytettävä.
-

Tutkimusrakenteet (2/2)

- ▶ Jatkossa tulisi määrittää tarkemmin, missä rakenteessa ja millä kokoonpanolla tutkimustarpeiden arviointi ja määrittely toteutuu. Palveluiden kehittämisessä tulee olla vahva käytäntöyhteys ja tutkimuksen tulee palvella asiakastyön tasolta nousevia tutkimustarpeita.
- ▶ Näyttöön perustuvien menetelmien pilotointi ja niiden vaikuttavuuden arviointi, samoin kuin muut tutkimusperustaiset tutkimuodot ja tutkimusperustainen kuntoutus tulee muotoilla ja mallintaa asiakastyön arkeen asiakastyötä tekevien kanssa
- ▶ Tutkimuskoordinaattorin palkkaus tulee turvata Valtion lastensuojeluyksiköiden toiminnan budjettirahoituksessa
- ▶ Sosiaalihuollon keskittämisasetus.

Johtaminen ja rahoitus

- ▶ Tehokas julkinen valvonta ja voittoa tavoittelematon toiminta.
- ▶ Rahoitus kuntien palvelumaksuilla ja valtion budjettiin sisältyvällä kehittämis- ja tutkimusrahoituksella (Valtion ls- yksiköiden momentti). Valtion rahoituksella turvataan myös palvelun tuottaminen ja sen laatu mahdollisen alhaisen kysynnän tilanteessa.
- ▶ Palvelut eivät ole kuntien kilpailutusten piirissä.
- ▶ Johtamisen fokus on verkostoissa, konsultaatiossa ja asiakasohjauksessa, yhteistyörakenteet tutkimus- ja kehittämisorganisaatioihin.
- ▶ Yksiköiden johtaminen ja kehittäminen tulee perustua tutkittuun tietoon. Vaativimman asiantuntijuuden kehittyminen ja keskittyminen edellyttävät yksiköiden erikoistumista ja verkostoitumista. Erikoistuminen ja verkostoituminen taas edellyttävät yhdessä sovittua OT-keskusten välistä työnjakoa. Erikoistumiseen ja verkostoitumiseen voidaan ottaa mallia yliopistosairaaloiden välisestä työnjaosta.
- ▶ Hajallaan olevia (kehittämis)resursseja tulisi koota yhteen OT rakenteen ”pohjaksi”.

Yhdistelmälaitos ja lainsäädännön uudistaminen

- ▶ Yhdistelmälaitoksen kehittäminen edellyttää, että yhteisasiakkuuteen liittyen luodaan yhteiset asiakasohjauksen lainsäädännölliset reunaehdot ja yhteistyökäytännöt.
- ▶ Yhteisasiakkuuden osalta lainsäädännöllisesti tulisi aukikirjoittaa lastensuojelun ja psykiatrian yhteisesti hyväksymä määritelmä.
- ▶ Yhteisasiakkuuden vastuu ja johtaminen olisi lainsäädännöllisesti määriteltävä. Voisiko kehittämisessä edetä kokeiluun, jossa yhteistä määrärahaa ja strategiaa testattaisiin allianssityyppisesti?
- ▶ Yhteisasiakkuuden vastuusta tulisi määritellä monitoimijaiseksi: nuorisopsykiatria vastaa asiakkaan hoitoprosessista ja sosiaalityöntekijä lastensuojeluprosessista

-
- ▶ Lainsäädännössä tulee tarkastella
    - ▶ fyysisten toimitilojen edellytyksiä palvella terveyden- ja sosiaalihuollon yhteisasiakkuuden tarpeita (tilasuunnitelma);
    - ▶ mahdollisuutta käyttää tarpeen mukaisesti samaan lapseen kohdistuvia sekä lastensuojelullisia rajoitustoimenpiteitä että terveydenhoidollisia potilaslain mukaisia pakkohoitotoimenpiteitä yhdistelmälaitoksessa.
  - ▶ Ehdotuksena on, että yhdistelmälaitoksella olisi siten sekä terveydenhuollon että lastensuojelulaitoksen luvat.
  - ▶ Lainsäädännössä tulisi huomioida valvontaa ja laatujärjestelmää koskevat edellytykset: tarvitaan mm. omavalvontasuunnitelma sekä laatukriteereiden laatiminen yhteisasiakkuuden näkökulmasta
  - ▶ Yhdistelmälaitoksen lainsäädännöllisissä erityispiirteissä tulee huomioida eri toimijoiden yhdyspintojen tuotteistus asiakkaiden näkökulmasta siten, että voidaan määritellä keskeisimmät palvelukokonaisuudet ja palveluketjut.
  - ▶ Tarvitaan yhteinen asiakas- ja potilastietojärjestelmä sekä yhteinen terveydenhuolto ja sosiaalipalveluja koskeva asiakassuunnitelma. Erittäin tärkeää uudistaa henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö, ml. tietosuoja-asiat.
-

-
- ▶ Arkistointi: Ratkaistava, sosiaalihuollon asiakirjoja ja terveydenhuollon asiakirjoja koskevan säilytysaika.
  - ▶ Henkilöstön osaaminen, henkilöstömitoitus: Tarvitaan määritellä lainsäädännössä kohderyhmän mukainen henkilöstön osaaminen ja henkilöstömitoitus.
  - ▶ Rekisterinpitäjäyys: Mallin testaus yhteisrekisterinpitäjyydestä. Perusteena mallin testaukselle on, että tietosuoja-asetus ja rikosasioiden tietosuojadirektiivi jättävät EU:n jäsenvaltioille liikkumavaraa sen osalta, säädetäänkö laissa yhteisrekisterinpitäjien vastuualueista ja millä tavalla niistä olisi säädettävä (suora lainaus: <https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/4471/2019>)

